

Sygn. akt I ACa 242/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Małgorzata Wołczańska
Sędziowie :	SA Elżbieta Karpeta (spr.) SO del. Lucyna Morys-Magiera
Protokolant :	Agnieszka Szymocha

po rozpoznaniu w dniu 8 września 2017 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa Naczelnika Urzędu Skarbowego w Z.

przeciwko T. K.

o ustalenie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 26 października 2016 r., sygn. akt I C 218/16

prostując oznaczenie powoda w rubrum zaskarżonego wyroku, przez wskazanie, że jest nim Naczelnik Urzędu Skarbowego w Z.

1) oddala apelację;

2) zasądza od powoda na rzecz pozwanej 4 050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO del. Lucyna Morys-Magiera	SSA Małgorzata Wołczańska	SSA Elżbieta Karpeta
-------------------------------	---------------------------	----------------------

Sygn. akt I ACa 242/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Częstochowie oddalił powództwo Naczelnika Urzędu Skarbowego w Z. o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z wykonania umowy darowizny środków pieniężnych w wysokości 190.034,00 zł zawartej w formie ustnej w dniu 29.12.2015 r. przez obecnie nieżyjącego T. D. jako darczyńcą a T. K. jako obdarowaną

Rozstrzygnięcie to oparł na następujących ustaleniach.

T. K. zamieszkuje w Z.. Przed śmiercią swojego wujka T. D., którego matką była siostra babci pozwanej A. B. ze strony ojca, sprawowała nad nim opiekę. T. D. zamieszkiwał również w Z., wraz ze swoją konkubiną A. C..

W dniu 23 listopada 2015 roku T. D. udzielił T. K. pełnomocnictwo do wszystkich rachunków depozytowych prowadzonych obecnie i w przyszłości w ramach numeru ewidencyjnego (...).

Z dniem 27 grudnia 2015 roku T. D. znalazł się na leczeniu szpitalnym z powodu urazu nogi. W dniu 29 grudnia 2015 roku postanowił zawrzeć z T. K. umowę darowizny posiadanych przez niego środków pieniężnych w kwocie 190.034,00 zł., przy czym poprosił pozwaną aby z tej kwoty przekazała 100.000,00 złotych jego wnuczce W. W. a część kwoty, wedle uznania pozwanej, jej matce M. W., która była żoną jego zmarłego syna D. W., nie uznanego przez T. D.. Pozostałą kwotę T. K. miała pozostawić dla siebie jako darowiznę.

W dniu 30 grudnia 2015 roku T. K. w placówce (...) Banku S.A. w Z. dokonała likwidacji lokat numer (...) założonej w dniu 2015-07-20, (...) założonej w dniu 2015-07-20, (...) założonej w dniu 2015-07-20, (...) założonej w dniu 2015-07-31, (...) założonej w dniu 2015-07-31, (...) założonej w dniu 2015-08-06, (...) założonej w dniu 2015-08-06, (...) założonej w dniu 2015-10-26, (...) założonej w dniu 2015-10-26, (...) założonej w dniu 2015-10-26, (...) założonej w dniu 2015-11-04, (...) założonej w dniu 2015-11-04, (...) założonej w dniu 2015-12-22, (...) założonej w dniu 2015-12-22.

Z dniem 8 kwietnia 2016 roku T. K. złożyła w Urzędzie Skarbowym w Z. zeznanie podatkowe o nabyciu rzeczy lub praw majątkowych a mianowicie o nabyciu środków pieniężnych od T. D. zamieszkałego w Z., przy ulicy (...) w kwocie 190.033,80 złotych. Pozwana wskazała, że powyższe środki znajdowały się w (...) Banku Spółce Akcyjnej w Z.. Wyjaśniła, że pieniądze nabyła w drodze darowizny ustnej.

W dniu 19 kwietnia 2016 roku podczas przesłuchania T. K. podała, że od 27 grudnia 2015 roku jej wujek T. D., którym się opiekowała znalazł się na leczeniu szpitalnym z powodu urazu nogi. W dniu 29 grudnia 2015 roku postanowił przekazać 100.000,00 złotych swojej wnuczce W. W. a część wedle uznania pozwanej jej matce M. W., która była żoną jego zmarłego syna, nieznanego przez niego. Pozostałą kwotę pozwana miała według własnego uznania pozostawić sobie jako darowiznę.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Okręgowy zważył, że zgodnie z art. 189¹ k.p.c. uprawnienie, o którym mowa w art. 189 k.p.c., przysługuje również, w toku prowadzonego postępowania, organowi podatkowemu lub organowi kontroli skarbowej, jeżeli ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa jest niezbędne dla oceny skutków podatkowych. Roszczenie takie przysługuje organowi podatkowemu na zasadzie art. 199a § 3 ustawy ordynacja podatkowa i w tej mierze organ korzysta z możliwości wytoczenia powództwa cywilnego o ustalenie. Oznacza to, iż organ podatkowy, konkretyzując stosunki z zakresu prawa podatkowego, w zakresie, w jakim stosunki cywilnoprawne mają znaczenie dla stosunków podatkowych, może wystąpić z powództwem, gdy z zebranego materiału dowodowego wynikają wątpliwości dla oceny skutków podatkowych. Stwierdzenie powyższych przesłanek obliguje organ podatkowy do wystąpienia do sądu powszechnego o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa. Przesłanką wytoczenia powództwa o ustalenie jest istnienie interesu prawnego tych organów. Jego sens sprowadza się do tego, że orzeczenie ustalające staje się warunkiem sine qua non prawidłowej oceny skutków podatkowych, związanych z będącymi przedmiotem procesu prawem lub stosunkiem prawnym. Wydaje się, że przesłanki tej w żaden sposób nie uda się sklasyfikować jako interesu prywatnoprawnego. Ustalenia dokonane przez Sąd w omawianym postępowaniu służą realizacji funkcji fiskalnych lub fiskalno-kontrolnych, realizowanych

przez państwo za pomocą organów podatkowych oraz organów kontroli skarbowej, i podporządkowane są interesowi publicznemu.

Ze zgromadzonego materiału dowodowego jednoznacznie wynikało, że w dniu 29 grudnia 2015 roku została zawarta pomiędzy T. K. a T. D. ustna umowa darowizny. Na podstawie tego stosunku prawnego w dniu 30 grudnia 2015 roku pozwana udała do placówki (...) Banku S.A. w Z. gdzie dokonała likwidacji lokat o wskazanych w części ustalającej numerach. Czynności bankowe, które zostały zainicjowane przez pozwaną odbyły się na podstawie pełnomocnictwa udzielonego jej przez T. D. w dniu 23 listopada 2015 roku do wszystkich rachunków depozytowych prowadzonych obecnie i w przyszłości w ramach numeru ewidencyjnego (...).

Przepis art. 890 § 1 k.c. stanowi, że umowa darowizny staje się ważna, jeżeli świadczenie zostaje spełnione, mówi się wprost o odzyskaniu ważności przez tę umowę. Oznacza to, że późniejsze wykonanie umowy darowizny nie będzie stanowiło świadczenia nienależnego, lecz normalne wykonanie zobowiązania wynikającego z umowy nieodpłatnej. Rezultatem umowy darowizny ma być przeniesienie określonych praw z darczyńcy na obdarowanego – chodzi tu o nieekwiwalentne zbycie określonego prawa majątkowego. Celem społeczno-gospodarczym umowy darowizny jest przeniesienie własności rzeczy i wydanie jej nabywcy. Te dwa elementy składają się na wykonanie darowizny. Późniejsze wykonanie świadczenia może być w dodatku traktowane jako wykonanie darowizny poprzednio zawartej. Przyjmuje się bowiem w takim wypadku, że umowa darowizny doszła do skutku nie w chwili wykonania świadczenia, ale w momencie faktycznego porozumienia się. Z wykonaniem umowy ustawa wiąże nadto moc sanowania umowy darowizny nieważnej ze względu na brak przepisanej formy aktu notarialnego.

W związku z powyższym stwierdził Sąd Okręgowy, że pomiędzy T. D. a T. K. doszło do zawarcia ustnej umowy darowizny dnia 29 grudnia 2015 roku a wykonanej dnia 30 grudnia 2015 roku. Żądanie pozwu podlegało zatem oddaleniu.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. i § 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra sprawiedliwości z dnia 22.10.2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Apelację od wyroku wniósł powód domagając się jego zmiany przez uwzględnienie powództwa i uznanie nieistnienia stosunku prawnego, wynikającego z umowy darowizny środków pieniężnych w wysokości 190 034 zł. zawartej w formie ustnej w dniu 29 grudnia 2015r. między T. D. jako darczyńcą a T. K. jako obdarowaną.. Ewentualnie zgłosił żądanie uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji. Zarzucał naruszenie art. 233 § 1 i art. 316 k.p.c przez błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyrokowania i niewłaściwą ocenę wiarygodności i mocy zebranych w sprawie dowodów, nieobjęcie swymi rozważaniami całokształtu zebranego materiału dowodowego i stanu rzeczy w chwili zamknięcia rozprawy.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja była bezzasadna.

Jedynym zarzutem apelacji był zarzut naruszenia prawa procesowego. Zarzut ten nie został uzasadniony w sposób pozwalający na odniesienie się Sądu Apelacyjnego do twierdzenia o „niewłaściwej ocenie wiarygodności i mocy zebranych w sprawie dowodów, nieobjęciu swymi rozważaniami całokształtu zebranego materiału dowodowego i stanu rzeczy w chwili zamknięcia rozprawy”. Apelujący nie wyjaśnił bowiem, które z przedstawionych przez niego dowodów zostały przez Sąd Okręgowy niewłaściwie ocenione. Zauważyć należy, że przedstawiony przez Sąd Okręgowy stan faktyczny, służący jako podstawa do oceny prawnej zgłoszonego w pozwie żądania był identyczny z przedstawionym w pozwie. Sąd Okręgowy przeprowadził wszystkie wnioskowane przez powoda dowody, a na ich podstawie prawidłowo ustalił, że w dniu 29 grudnia 2015r. została zawarta w formie ustnej umowa darowizny między T. D. jako darczyńcą, a pozwaną jako obdarowaną. Z zaprezentowanego przez powoda materiału dowodowego nie sposób było wysnuć wniosku, że w dniu 29 grudnia 2015r. nie odbyła się między przebywającym w szpitalu T. D. a odwiedzającą go pozwaną rozmowa, albo że rozmowa miała inny przebieg, niż relacjonuje to pozwana. Pełnomocnik powoda jednoznacznie oświadczył na rozprawie w dniu 12 października 2016r., że nie wnosi o przeprowadzenie

dowodu z zeznań jedyne go żyjącego uczestnika tej rozmowy – pozwanej T. K.. Ocena wiarygodności zeznań świadków lub strony dokonywana jest w procesie cywilnym po przeprowadzeniu dowodu ze źródeł osobowych. Ocena wiarygodności zeznań utrwalonych w protokole sporządzonym w toku postępowania podatkowego jest ograniczona do oceny prawdopodobieństwa zaistnienia zdarzeń opisanych przez zeznającą osobę, ich uwarunkowań logicznych. Sąd Okręgowy nie przesłuchał pozwanej i dlatego nie mógł zastosować innych kryteriów oceny wiarygodności zeznań, jakimi są kryteria behawioralne. Analizując treść protokołu przesłuchania (k- 4 – 5) nie można dostrzec w zeznaniach T. K. elementów poddających w wątpliwość fakt zawarcia przez nią w dniu 29 grudnia 2015r. z T. D. umowy darowizny środków pieniężnych. Sformułowany w apelacji zarzut błędu w ustaleniach faktycznych jest w tych okolicznościach kompletnie bezzasadny.

Z uzasadnienia apelacji wynika, że powód kwestionuje ocenę prawną dokonaną przez Sąd Okręgowy, a zatem apelacja w istocie zarzuca naruszenie prawa materialnego. Mimo braku wyartykułowania tego zarzutu wskazać należy, że kontrola prawidłowości zastosowania prawa materialnego dokonywana jest przez sąd drugiej instancji z urzędu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy nie dopuścił się naruszenia prawa materialnego. Zgodnie z art. 888 § 1 k.c. treścią umowy darowizny jest zobowiązanie się darczyńcy do bezpłatnego świadczenia na rzecz obdarowanego kosztem swego majątku. Przebywający w szpitalu T. D. wyraził wolę rozdysponowania swoich środków pieniężnych, zgromadzonych na lokatach w banku, a pełnomocnictwo do dokonania czynności likwidacji lokat i podjęcia zgromadzonych tam środków posiadała od listopada 2015r. pozwana. Do wykonania swej woli bezpłatnego świadczenia kosztem swego majątku T. D. zobowiązał i upoważnił pozwaną. Sąd Okręgowy prawidłowo przytoczył treść regulacji art. 890 § 1 k.c., zgodnie z którą darowizna zawarta bez wymaganej formy aktu notarialnego dla oświadczenia darczyńcy, staje się ważna, jeżeli przyrzeczone świadczenie zostało spełnione. W okolicznościach niniejszej sprawy dokonana przez pełnomocnika darczyńcy operacja likwidacji lokat i przekazanie podjętych środków osobie obdarowanej – pozwanej czyni zadość pojęciu spełnienia przyrzeczonego świadczenia przez darczyńcę. Nie ulega bowiem wątpliwości, że udzielenie pozwanej pełnomocnictwa bankowego do dokonywania w imieniu T. D. czynności dyspozycyjnych oraz polecenie pozwanej podjęcia środków zgromadzonych na lokatach wydane przez T. D. w dniu 29 grudnia 2015r. miało na celu dokonanie przysporzenia osobie obdarowanej przez T. D.. Fakt dokonania tej czynności przez pozwaną następnego dnia po wydaniu jej przez mocodawcę i darczyńcę polecenia dodatkowo wzmacnia wiarygodność relacji pozwanej o treści rozmowy przeprowadzonej przez nią w szpitalu z T. D.. Dla ważności umowy darowizny bez znaczenia pozostaje fakt, że dokonując darowizny na rzecz pozwanej, darczyńca wyraził wolę dokonania przysporzenia na rzecz innych osób. Polecenie dokonania przez pozwaną przekazania środków pieniężnych na rzecz innych osób traktować bowiem można w kategoriach polecenia, o którym mowa w art. 893 k.c. Kwestia wykonania przez pozwaną polecenia darczyńcy nie ma wpływu na ważność umowy darowizny.

Z tych względów wobec braku stwierdzenia naruszenia prawa procesowego i materialnego, apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. zasądzając od strony przegranej etap postępowania apelacyjnego na rzecz pozwanej koszty w wysokości wynagrodzenia jej pełnomocnika będącego adwokatem.

Na podstawie art. 350 § 1 i 3 k.p.c. sprostowano niedokładność w oznaczeniu strony powodowej. Sąd Okręgowy w uzasadnieniu swego orzeczenia prawidłowo wywiódł, że wskazany w pozwie jako powód Naczelnik Urzędu Skarbowego w Z. działa w niniejszym postępowaniu jako organ podatkowy, a nie jako reprezentant Skarbu Państwa.

SSO (del) Lucyna Morys – Magiera SSA Małgorzata Wołczańska SSA Elżbieta Karpeta